

Yttrande

Dnr 20UN142
2020-10-26

Utbildningsnämnden

Förslag till yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet: Bygga, bedöma betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper, SOU 2020:43 (U2020/004429/GV)

Sammanfattning

Gävle kommun ställer sig positiv till många delar av förslaget och ser flera positiva aspekter för både elever och lärare. Det bedöms dock också föreligga vissa risker, bland annat för att betygssättningen kan uppfattas som mer otydlig för elever och vårdnadshavare och risk för mindre likvärdig bedömning.

Vissa delar i förslaget uppfattas som otydliga och i behov av ytterligare klargöranden. Gävle kommun menar att det kommer att krävas en stor insats för att genomföra förändringarna. Det är viktigt att genomförande och implementering är noggrant planerade. Gävle kommun menar att det är kort om tid att hinna med utifrån den tidsplan som finns i nuläget. Det är mycket viktigt att Skolverket snabbt kommer in och möjliggör genomförande och implementering.

11.1 Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska vara ämnesutformade

Gävle kommun tycker att förslaget är bra och håller med om argumenten att det kommer att vara fördelaktigt för eleverna. Ämnesutformningen ger bättre förutsättningar för fördjupat lärande och lärande över tid. Eleverna ges möjlighet till att fokusera på lärandet och inte beta av kurser. Det kommer också att underlätta att gymnasieskolan och grundskolan gör på samma sätt.

Det behöver fortsatt vara en samsyn gällande gymnasieskolan och gymnasiesärskolan så att eleverna kan samläsa mellan ämnena. Gymnasiesäreleverna kommer att främjas då det kommer att utgå från ämnet som helhet.

Gävle kommun vill framhålla att det krävs en noggrann planering för hur genomförande och implementering ska gå till och när ändringen ska införas. Det kommer att krävas en ordentligt genomtänkt struktur innan genomförandet påbörjas. Betydelsen av god tid kan inte nog betonas för att huvudmän och rektorer ska kunna genomföra ett bra implementeringsarbete.

11.2 Ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Gävle kommun är positiv till förslaget och delar utredningens mening att det kommer att gynna elever som kan behöva mer tid, så som pojkar som kan utvecklas senare än flickor. Gävle kommun menar att det även kan vara särskilt positivt för nyanlända.

Gävle kommun anser att ämnesbetyg leder till förbättringar både för elever och lärare. Ämnesbetygen främjar elevernas kunskapsutveckling. Kursbetygen har skapat en stress hos både elever och lärare. Nivåerna inom ämnesbetygen kommer förhoppningsvis motverka att eleverna skjuter upp sina studier till på slutet. Eleverna behöver få en tydlig återkoppling av läraren i sin kunskapsutveckling mot det slutliga betyget.

11.3 En modell för ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Betyg i ämnet för varje nivå kommer att tydliggöras av betygskriterier. I utredningen står att ämnen ska bestå av en eller flera nivåer. Gävle kommun ställer sig frågande till hur detta kommer att fördelas inom ämnena. Enligt utredningen kommer nivåerna att bestämmas av hur långt det finns behov av att läsa ämnet på olika program och vuxenutbildning. Gävle kommun undrar om det då kommer att ske en annan fördelning mellan gymnasiegemensamma ämnen och yrkesämnen jämfört med idag.

Gävle kommun anser att förkunskapskrav som eventuellt kommer användas i undantagsfall eller utifrån säkerhetsaspekter behöver ses över på våra

yrkesprogram och introduktionsprogrammen där det är relevant. Det behöver tydliggöras vad som gäller och hur det ska användas mellan nivåerna.

Gävle kommun menar att det är viktigt att möjligheten att läsa in högskolebehörigheten på yrkesprogrammen kommer vara kvar.

11.4 Ämnen och ämnesplaner behöver ses över

I utredningen tar man upp 50-poängskurser inom yrkesprogrammen och att det kan vara för kort för att vara tillräckligt för ett ämne. Gävle kommun undrar vad som kommer att hända med dessa då, och om det kommer att vara ett litet ämne med en nivå. Detta liknar det system som finns idag med korta kurser som stressar både elever och lärare. Gävle kommun anser att utredningen bör fundera på att ha ämnesblock i stället, t ex med samhällsorienterande ämnen.

11.5 Följder av modellen

Gävle kommun menar att utredningens förslag om ämnesplaner är positivt utifrån det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) på yrkesprogrammen. Det blir lättare att följa progressionen och planera i ämnet som genomförs ute på APL.

Lärlingsutbildningarna behöver se över sin planering mer noggrant då översynen av ämnena görs då eleverna är ute mer tid på företagen. Företagen behöver vara med i processen utifrån översynen.

Hänsyn och beaktande behöver tas till alla fyra introduktionsprogrammen (IM) då det idag är upp till varje huvudman att organisera dessa utbildningar och formulera en IM-plan. Elevernas utbildning planeras individuellt och i grupp utifrån förutsättningar och mål. Nivåerna i modellen behöver ses över både mellan grundskolan och IM samt mellan IM och vuxenutbildningen.

Gävle kommun framhåller att elevernas rätt till stöd inte får försämrats vid ämnesbetyg. I utredningen föreslås det att stödet ska följa med och följas upp när eleven läser nästa nivå i ämnet. Detta innebär att huvudmannen kommer behöva en tydlig systematik och rutiner vid överlämningar mellan huvudmän och olika skolområden och om eleven läser sina olika nivåer till exempel på grundskolan, fortsätter på IM och sedan på ett nationellt program hos en

annan huvudman. Gävle kommun undrar om det kommer att bli krav på dokumentation av extra anpassningar.

12.1 Betygsskalan ska ha en inbyggd kompensatorisk princip

Gävle kommun ser positivt på att elever genom förslaget inte kommer att bli bedömda på sin sämsta prestation och tycker att förslaget är bra, men vill framhålla att det kommer att behövas en omfattande implementering i grundskolan. Skolledarna behöver stärka professionen kring betygssättningen. Gävle kommun menar att den delen är förminskad i utredningen när det gäller grundskolan.

Gävle kommun befarar att trycket från vårdnadshavarna när det gäller betygssättningen kan komma att öka och att betygssättningen kan komma att bli mer otydlig för elever och vårdnadshavare. Det finns en risk för att förslaget leder till ökad dokumentation på grundskolan. När det gäller gymnasiet bedömer Gävle kommun att dokumentationen kommer att minska på sikt, men det kommer att krävas ett arbete för att nå dit.

Det kan även finnas en risk för att bedömningen blir mindre likvärdig för eleverna. Det skulle behövas tydligare krav på att man måste dokumentera kunskapsutvecklingen på rätt sätt för att säkerställa att bedömning och betygssättning blir tydlig för elever och vårdnadshavare. Ett komplement till förslaget skulle behövas avseende dokumentationen. Vidare befarar Gävle kommun att det kan finnas risk för betygsinflation. Det kan även finnas en risk för att vissa elever blir mer passiva och inte börjar prestera förrän de måste. Det behöver tydliggöras om det är så att alla betygskriterier i ett ämne kommer att vara lika värda i ett kompensatoriskt system. Det kommer att behöva vara mer konkret i riktlinjerna från Skolverkets sida.

12.2 Betygskriterier och kriterier för bedömning ska beskriva kunskapsnivåer

Gävle kommun ser detta som en logisk följd av hur övriga delar i förslaget ser ut.

12.3 Betyget E kan inte kompenseras

Gävle kommun vill framhålla att det är mycket viktigt att betyget E inte kan kompenseras. Det måste finnas en konkret gräns för vad som är ett godkänt betyg och detta ska vara tydligt för elev och vårdnadshavare. Det är viktigt att det är rättssäkert i bryggan över till nästa skolform, utifrån hur behörighetskraven till gymnasiet ser ut.

Gävle kommun delar utredningens uppfattning att betyget E ska vara en garant för att eleven har tillräckliga kunskaper för att gå vidare i utbildningssystemet.

12.4 För betygen A, B, C och D gör läraren en sammantagen bedömning

Gävle kommun menar att detta är logiskt utifrån hur förslaget ser ut som helhet.

12.5 Godkäntgränsen i den obligatoriska skolan bör utredas

Gävle kommun instämmer i det bör utredas om det ska finnas en godkäntgräns i den obligatoriska skolan.

13.1 Elevens kunskapsnivå under betyget E ska synliggöras med ytterligare ett underkänt betyg

Gävle kommun menar att om man för in betygssteget Fx måste det vara väldigt tydligt vad det innebär att elevens kunskaper inte helt uppfyller betygsriterierna men bedöms vara nära. Gävle kommun tror att det kan finnas en risk för att det blir ett stort omfång och spretigt när det gäller i vilka fall betyget Fx ska ges. Det kommer behövas kollegiala samtal om bedömningen på den underkända nivån.

Avseende att det genom betygssteget Fx skulle bli tydligare när stöd ska sättas in menar Gävle kommun att stöd bör redan ha satts in för dessa elever.

Gävle kommun delar utredningens uppfattning om att betygssteget Fx sannolikt är positivt för nyanlända elever.

Förslaget kan höja motivationen hos eleven då det blir fokus på vad eleven lärt sig.

14.1.2 Läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper

Gävle kommun är osäker på om förslaget kommer att ge så mycket effekt. Lärarna måste redan nu arbeta formativt.

Gävle kommun menar att det är bra att omformuleringen avser alla skolformer då det underlättar samläsning. Förhoppningsvis kan förslaget sänka stressnivån hos lärare och elever och flyttas fokus från att samla in betygsunderlag till att eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Det ligger ett ansvar på rektor att bestämma vilket underlag man ska ha. Rektorerna behöver utbildas i detta. Det är redan idag en svårighet att över hela landet hålla samman bedömningskompetensen hos lärarprofessionen. Gävle kommun menar att det kommer att krävas en stor insats för genomförandet på de enskilda skolorna.

Lärarna kommer behöva kompetensutveckling inom området samt föra kollegiala samtal om arbetssättet.

14.1.3 Det bör finnas rutiner för skolans bedömningspraktik

Gävle kommun vill framhålla att det är viktigt att stärka kompetensen hos skolledarna avseende detta.

Frågan behöver diskuteras på skolan i olika konstellationer och rektor behöver även kollegialt lärande i detta. Rektor behöver fundera över hur förstelärare kan vara med i detta arbete och ta fram rutiner för skolan.

15 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och genomförande

Gävle kommun anser att tidsplanen för implementering är kort. Gävle kommun undrar hur betygsutredningen hänger ihop med Skolverkets beslutade förändringar på många av gymnasieskolans yrkesprogram med inriktningar som ska tillämpas från 2021, samt hur betygsutredningen

påverkar den utredning som gjorts av Lars Stjernkvist om planering och dimensionering av gymnasial utbildning.

Det ska ske en översyn över alla ämnen på gymnasiet som kommer ta tid, införandet av ämnesbetyg behöver förberedas ute i verksamheten med implementering. Huvudman och rektorer behöver organisera om till en ämnesspecifik gymnasieskola samtidigt som de ska behålla den kursutformade gymnasieskolan i en övergångsperiod som tar tid. Elever och föräldrar samt andra intressenter behöver informeras och uppdateras inför gymnasieval i god tid.

Gävle kommun ser positivt på att utredningen ser över förslag på övergångsbestämmelser.

När det gäller grundskolan anser Gävle kommun att man i utredningen förminskar de utmaningar grundskolan står inför utifrån förslaget. Om beslut om ikraftträdande skulle fattas i december månad 2020 skulle det vara görligt, men mycket kort om tid att hinna med för grundskolans del. Gävle kommun vill framhålla att alla delar i förslaget behöver klargöras innan implementeringen påbörjas. I nuläget framgår det inte konkret hur implementeringsinsatserna ska se ut.

Det är mycket viktigt att Skolverket snabbt kommer in och möjliggör genomförande och implementering.

16. Konsekvenser av förslagen

Gävle kommun anser att det antal "ämnesbetygspiloter" som föreslås i utredningen inte räcker till, det är för få. Det är vidare angeläget att rektorer ges utrymme för kompetensutveckling för att kunna vara drivande i implementeringen.

Ämnen och ämnesplaner behöver ses över för hela gymnasieskolan. Ämnena behöver vara uppbyggda i en progression. Utredningen behöver även fundera över hur yrkespaketen på IM ska se ut i en ämnesutformad gymnasieskola. Utformningen av alla IM program behöver tas med i utformandet av en ämnesutformad gymnasieskola. Nivåerna inom ämnena kommer behöva dokumentera gällande stödet som eleven fått, då det ska följa med eleven och

följas upp. Överlämningar och övergångar behöver systematiseras ytterligare hos huvudmannen och säkerställas så att eleven får det stöd som den har rätt till även vid byte av skolform eller huvudman.

17 Insatser för att motverka betygsinflation och olikvärdig betygssättning

Gävle kommun menar att förslaget sannolikt kommer att innebära att betygen kommer att höjas. Då risken finns och behöver hanteras är det nödvändigt att insatser görs.

Gävle kommun befarar att examensprov kommer att skapa mer stress på gymnasiet. Det är viktigt att frågan om examensprov utreds vidare och att det görs i god tid innan ett eventuellt genomförande.

Tomas Hartikainen
Sektorchef
Utbildning Gävle